

De gemeenteschuld

De schuld van de gemeenten in een ruime betekenis omvat alle bedragen die de gemeente aan derden verschuldigd is. Het gaat dan, naast leningen, ook over openstaande facturen en thesaurievoorschotten. Balansmatig staat schuld op de passiefzijde. Financieel gezien beperken we de gemeenteschuld tot alle vormen van leningen of leasingschulden (op korte en lange termijn)

We kunnen het concept gemeenteschuld op verschillende manieren benaderen:

- **Directe of indirecte schuld**

- De **directe schuld** bestaat uit de leningen die door gemeenten werden aangegaan en waarvan de aflossingen volledig ten laste van de gemeente zijn.
- De **indirecte schuld** omvat de leningen die de gemeente toestaat aan andere lokale entiteiten (autonome gemeentebedrijven, kerkfabrieken, vzw's...) die impliciet of expliciet de waarborg van de gemeente genieten. De aflossingen en financiële lasten worden dan volledig gedragen door het andere lokale bestuur dat de lening terugbetaalt aan de gemeente.

- **Schuld op lange of korte termijn**

- Naast de financiële kosten van de leningen en de financiële schulden op de zichtrekeningen, omvat **de financiële schuld op korte termijn** (in boekhoudkundige zin) vooral de jaarlijkse terugbetaling van leningen. Dit zijn de schulden op lange termijn die binnen het jaar vervallen.

- **De langetermijnschuld** (de financiële schulden op meer dan 1 jaar) maakt het grootste deel uit van de financiële schuld op de balans.

- **Specifieke vormen van schulden op lange termijn**

- **De leasingschuld**, de formule van de huurfinanciering voor – doorgaans – roerende goederen (voertuigen of informaticamateriaal). Via deze formule verwerft een gemeente goederen die pas definitief haar eigendom worden nadat aan het eind van het leasingcontract een aankoopoptie wordt gelicht. In afwachting wordt het goed in de balans ingeschreven (en afgeschreven) en beschikt de gemeente tijdens de looptijd van het contract over aanvullende diensten (onderhoud, herstellingen, advies enz.).

Enkele cijfers

- Op de balansen van 2022 bedraagt de totale financiële schuld van de Vlaamse gemeenten en OCMW's 7,6 miljard euro. De langetermijnschuld domineert, met 98% van de totale schuld, tegenover 2% voor de kortetermijnschuld, namelijk de aflossingen die tijdens dat boekjaar vervallen.
- Het volume van de financiële schuld van de Vlaamse gemeentebesturen neemt continu af sinds het begin van de bestuursperiode 2012-2018 en bereikt in 2021 haar laagste niveau. Een aannemelijke reden is alvast dat de onzekere economische situatie na de crisisjaren 2008-2011 het investeringsklimaat heeft beïnvloed. De gemeenten wachtten eerder af en hielden net als de andere overheden hun investeringsniveau onder controle, wat niet betekent dat er geen ambitieuze lokale investeringsprogramma's werden voorbereid en uitgevoerd.
- Vanaf 2014 maakte de BBC autofinanciering mogelijk en werden investeringen losgekoppeld van leningen (zie fiche 28), wat ook impact heeft gehad op de gemeenteschuld. Die zette haar daling verder tot in 2021, tijdens al die jaren van dalende en lage rente.
- Verder nam de Vlaamse overheid meer dan 95 miljoen euro schuld over van Vlaamse gemeenten die in 2019 een fusie aangingen. De schuldovername voor de fusies van 2025 belooft meer dan 270 miljoen euro. Het bedrag wordt bepaald volgens het aantal inwoners.
- In relatieve termen vertegenwoordigt de Belgische gemeenteschuld 5,3% van de totale overheidsschuld terwijl de schulden van Vlaamse gemeentebesturen 29% van hun balanstotaal vertegenwoordigen.
- Het schuldniveau van de lokale overheid blijkt dus globaal genomen zeer redelijk. Zeker als we weten dat lokale besturen goed zijn voor een kwart van de totale overheidsinvesteringen.

Evolutie van de financiële schuld van de Vlaamse gemeentebesturen (gemeente+OCMW)

